

ESKİŞEHİR'DEKİ LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TERCİHLERİ İLE İLGİLİ BİR ARAŞTIRMA

Doç. Dr. Nuray SERTER

SORUN

Ülkemizde, üniversiteler bağlı fakülte ve yüksekokullara girebilmek için, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından sınavlar yapılmaktadır.

Bilindiği gibi, ÖSYM tarafından yapılan iki aşamalı sınav sonunda, öğrenciler önce seçilmekte, sonradan ise yerleştirilmektedirler. Genel olarak, iki yıllık yükseköğretim kurumlarına yapılan yerleştirme ilk sınav; dört ve daha fazla yıllık yükseköğretim kurumlarına yapılan yerleştirme ve ikinci sınav sonuçlarına göre yapılmaktadır. Buna bağlı olarak öğrenciler, 8'li ilk sınav, 16'sı ise ikinci sınav ile yapılan yerleştirmelere göre, toplam 24 tercih yapabilmektedirler.

Daha önce yapılmış olan çeşitli araştırmalar vöe ÖSYM yayınları göstermektedir ki, her yıl yapılan seçme ve yerleştirme sınavı sonucunda, pekçok yükseköğretim programında, yeri doldurulamayan boşluklar meydana gelmektedir. Bunun en temel sebepleri:

a) Daha önce yerleştirilmiş olanların, sınavlara tekrar girerek, yer değiştirmeleri,

- b) Yerleştirilmiş olanların kayıt yaptırmamaları,
- c) Rastgele yapılan kayıtlar nedeniyle meydana gelen ayrılmalarıdır.

Öğrnci Seçme ve Yerleştirme sisteminde dikkat çeken diğer önmeli nokta, kontenjanına göre önemli oranda talebi olmayan bazı yükseköğretim programlarının varlığıdır. ÖSYM tarafından her yıl yayınlanan “Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavında Adayların Yükseköğretim Programlarına İlişkin Tercihleri” incelendiğinde, özellikle iki yıllık yükseköğretim programının pek çoğuna olan talebin, genel talep içinde, çok düşük olduğu gözlenmekte, ayrıca bu talebin hep son sıralardaki tercihlerde yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu programların pek çoğuna, ilk sıralarda tercih eden adayların değil, son sıralarda tercih eden adayların yerleştirilmiş oldukları da görülmektedir. Bu durumun kısaca yormu şu olmalıdır: İki yıllık yükseköğretim programlarının önemli bir kısmını ilk sıralarda gerçekten tercih eden adayları buralara girememekte, bu programları son sıralarda, üstün körü tercih eden adaylar buralara yerleştirilmektedirler ki, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına tekrar tekrar giren ve yer değiştiren kitle de, çoklukla bu adaylar arasından çıkmaktadır. Özellikle küçük yörelerde ve yerel ihtiyaçlar doğrultusunda açılmış bulunana yükseköğretim programları, orada gerçekten öğrenim görmek isteyenlerce sonuna kadar doldurulabilecekken, doldurulamamaktadır.

Sistemin genel işleyiş açısından, üzerinde durulması gereken bir diğer konu da, yükseköğretimdeki kontenjanların her yıl artırılması ve özellikle uzaktan öğretimli olmak üzere, yeni programların başlatılmasıdır. Buna rağmen görülmektedir ki, bu programlar öğrenciler, beklendiği kadar taleh yaratmamaktadırlar.

AMAÇ

Bu araştırmada, Eskişehir merkezindeki bütün liselerin son sınıf öğrencileri ile ilgili olarak şu soruların cevapları aranmıştır:

1. Öğrenciler, üniversite öğrenimini kendileri için ne ölçüde önemli görüyorlar?
2. Öğrenciler, yüksek öğrenimden ilk planda ne elde etmek istiyorlar?
3. Öğrenciler, üniversitelere giriş sınavlarına, kazanıncaya kadar tekrar girmeyi düşünüyorlar mı?
4. Öğrencilerin, üniversite tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir ve bu tercihlerini hangi oranda kullanmayı düşünmektedirler?
5. Öğrencilerin gönülllerinde yatan yükseköğretim kurumları nelerdir?
6. Öğrenciler, sınavlara hazırlanmak için kurslara gidiyorlar mı?
7. Öğrencilerin, ÖSS’den aldıkları puanlar nelerdir?

Bu sorulara cevap aranmasında amaç, Eskişehir’li öğrencilerin, üniversiteye giriş sınavları önündeki yığılmaya olana etkileri; aldıkları puanlar ile tercihleri arasındaki ilişki ve paralellik; tercihlerin gerçekçi olup olmadığı; tercihlerinin, kontenjanı arttırılan ya da yeni açılan ve özellikle iki yıllık yükseköğretim kurumlarına yönelik olup olmadığı gibi noktaların ortaya çıkarılmasıdır.

YÖNTEM

Valilikten izin alınarak, Eskişehir merkezinde bulunan liselerin son sınıfında okuyan bütün öğrencilere anket dağıtıldı ve toplandı. Yüzde yüz örnekle çalışılmasına karşılık, 1992-1993 öğretim yılı sonunda, milli Eğitim bakanlığı’nın, lise son sınıf öğrencilerini, öğrenci yerleştirme sınavlarına 15 gün kala tatil etme kararı nedeni ile, anketlerin ancak daha az sayıda kısmı geri geldi. Anket sorularının okullara göre ayrı ayrı dökümleri yapıldı. Ancak, okul adlarının ayrı ayrı belirtilmesinde sakınca olabileceği kaygısı ile toplam dökümlerin verilmesi uygun bulundu. Dökümler, sayısal ve yüzde olarak verildi.

1992-1993 öğretim yılı itibarıyla Eskişehir merkezindeki lise sayısı 33 olup, bunlardan 9’u yeni kuruldukları için son sınıfları henüz mevcut değildir (Tablo:1)

TABLO 1

1992-1993 ÖĞRETİM YILINDA ESKİŞEHİR İL MERKEZİNDEKİ LİSELER

SIRA NO

GENEL KLASİK LİSELER

- 1 Ahmet Kanatlı Lisesi
- 2 Atatürk Lisesi
- 3 Bahçelievler Lisesi
- 4 Cumhuriyet Lisesi
- 5 Gazi Lisesi
- 6 Kılıçoğlu Lisesi
- 7 Mustafa Kemal Lisesi
- 8 Süleyman Çakır Lisesi
- 9 Yenikent Lisesi
- 10 Yunusemre Lisesi

ANADOLU LİSESİ

- 11 Eskişehir Anadolu Lisesi
- 12 Kılıçoğlu Lisesi

FEN LİSELERİ

- 13 Fatih Fen Lisesi

ÖZEL LİSELER

- 14 Özel Çağdaş lisesi
15 Özel Ertuğrulfazi Erkek Lisesi
16 Özel Yakındoğu Lisesi

ENDÜSTRİ MESLEK LİSELERİ

- 17 Atatürk End. Mes. Lisesi
18 Motor Meslek Lisesi
19 Turgut Reis End. Mes. Lisesi
20 Yunusemre End. Mes. Lisesi

TEKNİK LİSELER

- 21 Atatürk Teknik Lisesi
22 Motor Teknik Lisesi
23 Turgut Reis Teknik Lisesi
24 Yunusemre Teknik Lisesi

ANADOLU TEKNİK VE MESLEK LİSELERİ

- 25 Anadolu Teknik Lisesi
26 Gazi Meslek Lisesi
27 Gazi Anadolu Kız Mes. Lisesi
28 Ticaret Lisesi
29 Anadolu Ticaret Lisesi
30 İmam Hatip Lisesi
31 Anadolu İmam Hitap Lisesi
32 Anadolu Güzel Sanatlar lisesi
33 Motor Anadolu Teknik Lisesi

(Yeni Liseler: yenikent Lisesi, Yunusemre Lisesi, Kılıçoğlu Anadolu Lisesi, Özel Çağday Lisesi, Özel Ertuğrulgazi Erkek Lisesi, Anadolu Lisesi, Gazi Anadolu Kız meslek Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi).

Son sınıfı olan 24 lisedeki toplam öğrenci sayısı 25.652, bu okulların son sınıf toplam öğrenci sayıları ise 5.802'dir. Adı geçen son sınıf öğrencilerinden geri alınan anket sayısı ise 1896 olup, evrenin yaklaşık 1/3'üdür. (Tablo:2)

TABLO 2

ANKET UYGULANAN LİSELER VE ÖĞRENCİ SAYILARI

SIRA LİSENİN ADI NO	TÜM ÖĞRENCİ SAYISI	SON SINIF ÖĞRENCİ SAYISI	GERİ GELEN ANKET SAYISI	
1	Anadolu Lisesi	1318	244	87
2	Gazi Lisesi	706	213	170
3	Yunusemre Teknik Lisesi			
4	Yunusemre End. Mes. Lisesi	2146	778	90
5	Motor Meslek Lisesi	870	273	
6	Motor Anadolu Tek. Lisesi	116	17	
7	Atatürk End. Mes. Lisesi	1500	500	366
8	Atatürk Teknik Lisesi	200	52	
9	Motor Teknik Lisesi	223	65	
10	Gazi Meslek lisesi	700	212	27
11	Anadolu Ticaret Lisesi	195	46	
12	Ticaret Lisesi	1700	410	141
13	Cumhuriyet Lisesi	3071	575	143
14	Atatürk Lisesi	2201	655	127
15	Süleyman Çakır Lisesi	3690	500	155
16	İmam Hatip lisesi	735	130	52
17	Fatih Fen Lisesi	235	55	30
18	Ahmet Kanatlı Lisesi	1050	260	139
19	Kılıçoğlu Lisesi	496	72	65
20	Özel Yakındoğu Lisesi	550	42	25
21	Bahçelievler Lisesi	950	175	67
22	Mustafa Kemal Lisesi	1400	130	97
23	Turgut Reis Teknik Lisesi			
24	Turgut Reis End. Mes. Lisesi	1600	398	115
+				
GENEL TOPLAM	25652	5802	1896	

BULGULAR

Eskişehir'deki liselerin son sınıflarında okuyan öğrencilerin % 80'i, yüksekokul eğitimi yapmalarının kendileri için şart olduğunu belirtirken geriye kalan % 20'nin % 8'i böyle bir gereklilik göstermiyorlar (Tablo:3)

TABLO:3**ÖĞRENCİLERİN, YÜKSEKÖĞRENİM YAPMALARININ ÖNEMLİ VE ŞART OLUP OLMADIĞI**

	SAYI	%
EVET	1524	% 80.00
HAYIR	158	% 8.32
KARARSIZ	216	% 11.38
TOPLAM	1898	% 100

Buna paralel olarak, aynı öğrenci kitlesi, % 70 oranında üniversiteleri kazanmak için sınavları her yıl tekrarlamayı düşündüğünü belirtiyor.

TABLO 4**ÖĞRENCİLERİN, KAZANINCAYA KADAR SINAVLARA TEKRAR GİRİP GİRMEYECEKLERİ**

	SAYI	%
EVET	1313	% 69.54
HAYIR	285	% 15.09
KARARSIZ	290	% 15.36
TOPLAM	1888	% 100

Öğrencilerin % 43'ü, herhangi bir yeri kazanabilmek için tercih haklarını sonuna kadar kullanacağını belirtirken, bundan ayrı olarak % 7 oranındaki öğrenci açıkta kalmamak için neresi olursa olsun tercih edeceğini söylemektedir. Sadece girmek istediği programları tercih edeceğini ileri süren öğrenciler % 31 oranındadır. bu durum, öğrenci yerleştirme sınavının genel aksamalarından olan "bilinçsiz tercih" unsurunu desteklemektedir. (Tablo 5)

TABLO 5**ÖĞRENCİLERİN SINAVLARDAKİ TERCİH HAKLARINI SONUNA KADAR KULLANIP KULLANMAYACAKLARI**

	Sayı	%
EVET	799	% 43.18
HAYIR	154	% 8.32
KARARSIZ	176	% 9.51
SADECE GİRMEK İSTEDİĞİM PROGRAMLARI TERCİH EDECEĞİM	586	% 31.67
AÇIKTA KALMAMAK İÇİN, NERESİ OLURSA OLSUN TERCİH EDECEĞİM		135
% 7.29		
TOPLAM	1850	% 100

Rastgele tercih unsurunu destekleyen bir diğer bulgu da, öğrencilerin, üniversite giriş sınavlarını tekrarlamak niyetleri ile ilgili olan cevaplarıdır. Sadece % 26 oranındaki öğrenci grubu, tercihlerden birine yerleştirildiğinde sınavlara tekrar girmek inyetinde olmadığını belirtiyor. (Tablo:6)

TABLO 6**ÖĞRENCİLERİN, SINAV SONUNDA BİR PROGRAMA YERLEŞTİRİLMİŞ OLMALARINA KARŞIN, TEKRAR GİRME NİYETİNDE OLUP OLMADIKLARI**

	Sayı	%
EVET	345	% 18.51
HAYIR	492	% 26.40
BELLİ OLMAZ	1026	% 55.07
TOPLAM	1863	%100.00

Lise son sınıf öğrencileri içinde, üniversite giriş sınavlarına hazırlanmak için hiç kurs almadığını belirtenlerin oranı % 55 dir. Kurs alanların ise % 35'inin, bir yıl ya da bir yıldan az bir süre bu hazırlığı sürdürdükleri anlaşılmaktadır. (Tablo:7)

TABLO 7
ÖĞRENCİLERİN, HAZIRLIK KURSLARINI ALDIKLARI SÜRELER

	Sayı	%
1 YILDAN AZ	274	% 14.76
1 YIL	391	% 21.06
2 YIL	105	% 5.65
2 YILDAN FAZLA	57	% 3.07
HİÇ KURS ALMADIM	1029	% 55.44
TOPLAM	1856	% 100.00

Öğrenciler bu çabalarının sebebini çoklukla ve sırasıyla “meslek”, para” ve statü” kazanmak olarak belirtmektedirler. Tercihlerini sıralayanlardan % 54’ü ilk sırada “meslek kazanmak” arzusunda olduklarını belirtirken, “para kazanma” amacını birinci sırada işaretleyenler % 19, “statü kazanmak” amacında olanlar ise % 14 oranındadır. (Tablo:8)

TABLO 8
ÖĞRENCİLERİN YÜKSEKÖĞRENİM YAPMA SEBEBİ

Seçenekler	1. Sırada Tercih Edenler		2. Sırada Tercih Edenler		3. Sırada Tercih Edenler		4. Sırada Tercih Edenler	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Para Kazanmak	333	19.2	287	27.1	186	28.1	65	27.1
Meslek Kazanmak	947	54.6	244	23.1	96	14.5	13	5.4
Statü Kazanmak	241	13.9	252	23.8	151	22.8	50	20.8
Bilgi Kazanmak	149	8.6	176	16.6	140	21.2	72	30.0
Aile Baskısı	39	2.2	29	2.7	46	6.9	12	5.0
Çevrenin Etkisi	25	1.5	69	6.5	42	6.3	28	11.6
Toplam	1734	100.0	1057	100.0	661	100.0	240	100.0

Öğrenciler, yükseköğretim tercihlerinde, ilk planda fakültenin en önemli olduğunu belirtmektedir ki, oranları % 57’dir. Bunu “okuyacakları üniversitenin” önemli olduğunu belirten % 21 oranındaki öğrenci izlemektedir. Yükseköğretim tercihi yaparken ili ön plana alan öğrenci ise % 15 oranındadır. Bu durum, öğrencilerin son sıralarda yaptıkları tercihlerinin rastgele olduğu yargısını kuvvetlendirmektedir. (Tablo 9)

TABLO 9
ÖĞRENCİLERİN YÜKSEKÖĞRENİM TERCİHLERİNDEKİ EN ÖNEMLİ BELİRLEYİCİLER

Seçenekler 3. Sırada Tercih	1. sırada Tercih		2. sırada Tercih			
	Edenler		Edenler		Edenler	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okuyacağım Şehir Önemlidir	272	15.3	260	31.9	268	49.3
Okuyacağım Üniversite Önemlidir	378	21.3	311	38.1	143	26.3
Okuyacağım Fakülte Önemlidir	1016	57.4	230	28.2	109	20.1
Farketmez 4.2		105	5.9	14	1.7	23
Toplam	1771	100.0	815	100.0	543	100.0

1993 yılı Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS) sonuçları, Eskişehir’li lise son sınıf öğrencileri açısından çok parlak görülmemektedir. Sözel-sayısal ve eşit ağırlıklı puanlara göre ayrı ayrı gruplandırıldıklarında, öğrencilerin yarısının, her üç türe göre de 100-120 puan arasında yığıldıkları gözlenmektedir ki, oldukça düşük görülmektedir. (TABLO 10)

TABLO 10
ÖĞRENCİLERİN 1993 ÖSS PUANLARI

PUAN ARALIKLARI	SÖZEL PUANLAR		SAYISAL PUANLAR		EŞİT AĞIRLIKLIL PUAN	
80-90	20	% 1.49	7	% 0.58	8	% 0.65
90-95	62	% 4.62	36	% 3.01	45	% 3.67
95-100	71	% 5.29	94	% 7.87	69	% 5.63
100-105	132	% 9.85	176	% 14.74	157	% 12.81
105-110	154	% 11.49	207	% 17.33	178	% 14.53
110-115	159	% 11.86	137	% 11.47	176	% 14.36
115-120	166	% 12.38	114	% 9.54	144	% 11.75
120-125	131	% 9.72	85	% 7.11	116	% 9.46
125-130	108	% 3.05	73	% 6.11	75	% 6.12
130-135	82	% 6.11	53	% 4.43	60	% 4.89
135-140	68	% 5.07	49	% 4.10	50	% 4.08
140-145	66	% 4.92	43	% 3.60	50	% 4.08
145-150	47	% 3.50	39	% 3.26	39	% 3.18
150-155	30	% 2.91	42	% 3.51	28	% 2.29
155-180	33	% 2.46	24	% 2.01	29	% 2.30
180-200	2	% 0.14	15	% 1.25	1	% 0.08
TOPLAM	1340	% 100.00	1194	% 100.00	1225	% 100.00

Son sınıf öğrencilerinin fakülte tercihlerini ön plana çıkardıklarını kanıtlayan bir başka bulgu da, onların açık uçlu olarak sorulan "Üniversitelere sınavsız girilseydi, nerede okumak isterdiniz?" sorusuna verdikleri yanıtların dökümünden anlaşılmaktadır. 1105 kişinin tercihi ile başını ODTÜ Mühendislik Fakültesi'nin oluşturduğu döküm, toplam 10 kişiyi bulan tercihe kadar ayrı ayrı sayılmıştır. (Tablo:11)

TABLO 11

ÖĞRENCİLERİN, SINAVSIZ KOŞULLARDA TERCİH EDECEKLERİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI

	Sayı	%
ODTÜ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	105	% 12.62
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	65	% 5.29
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	58	% 4.72
ANKARA ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ	56	% 4.56
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ	53	% 4.31
İ.T.Ü. MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	50	% 4.07
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ İKTİSADİ İDARİ BİL. FAK.	42	% 3.42
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ FEN ED. FAK	40	% 3.25
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ	39	% 3.17
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ	34	% 2.76
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ	29	% 2.36
ODTÜ İK. İD. BİL. FAKÜLTESİ	27	% 2.19
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ İK. İD. BİL. FAK.	26	% 2.11
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ TURİZM İŞL. VE OTEL Y.O.	24	% 1.95
ODTÜ EĞİTİM FAKÜLTESİ	23	% 1.87
GAZİ ÜNİVERSİTESİ MESLEKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ	22	% 1.79
GAZİ ÜNİVERSİTESİ GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ	20	% 1.62

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ İLETİŞİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ	17	% 1.38
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ YABANCI DİLLER Y.O.	17	% 1.38
GATA	17	% 1.38
9 EYLÜL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ	17	% 1.38
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SİVİL HAVACILIK Y.O.	15	% 1.22
9 EYLÜL ÜNİVERSİTESİ BUCA EĞİTİM FAKÜLTESİ	14	% 1.14
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ	13	% 1.05
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ ECZACILIK FAK.	12	% 0.97
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ	12	% 0.97
HARP OKULLARI	12	% 0.97
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ	12	% 0.97
ANKARA ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ	11	% 0.89
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ EDEBİYAT FAKÜLTESİ	11	% 0.89
ANKARA ÜNİVERSİTESİ DİL TARİH COĞRAFYA FAK.	10	% 0.81
BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAK.	10	% 0.81
MARMARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAK.	10	% 0.81
MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAK.	10	% 0.81
DİĞER	295	% 24.02
TOPLAM	1228	% 100.00

Bu tercihlerin hiçbirinde 2 yıllık yüksekokulun bulunmayışı dikkati çekmektedir ve bu kurumlara olan talebin düşük olduğu yargısını desteklemektedir.

Tercih edilen yükseköğretim kurumlarının illere göre dökümleri yapıldığında, Ankara % 39 ile ilk sırayı almakta, onu % 22 ile Eskişehir ve % 21 ile İstanbul izlemektedir (Tablo 12)

TABLO 12

ÖĞRENCİLERİN SINAVSIZ KOŞULLARDA TERCİH EDECEKLERİ YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ BULUNDUKLARI İLLER

	Sayı	%
ANKARA	592	% 39.20
İSTANBUL	328	% 21.72
İZMİR	84	% 5.56
ESKİŞEHİR	341	% 22.58
TOPLAM	1510	% 100

Anketin sonunda, öğrencilere açık uçlu olarak “başka belirtmek istedikleri birşeyin olup olmadığı” da sorulmuş ve cevaplar 4 grup altında toplanmıştır.

Birinci grupta lise öğreniminden bekledikleri; ikinci grupta üniversiteye giriş koşullarına ilişkin eleştirileri; üçüncü grupta üniversite öğrenimiyle ilgili arzuları, dördüncü grupta ise üniversiteden mezun olduktan sonraki kuşkuarı yer alıyor.

Öğrenciler, lise öğrenimlerinin yetersiz olduğunu, üniversitelere giriş sınavlarına yeterince hazırlanmadıklarını ve bu işin kurslara kaldığını, kurs ücretlerinin yüksek olduğunu, kredili sistemin belirsizliklerle dolu olduğunu belirtmektedirler.

En yoğun eleştiriler ise, ikinci grupta topladığımız “üniversitelere giriş sistemi” ile ilgilidir. yapılan 2-3 saatlik bir sınavla insanın hayatının gidişinin değiştiği; bu sınav sisteminin kaldırılması gerektiği; yeteneklere ve ortaöğretimdeki başarı durumuna göre üniversitelere girilmesi gerektiği; meslek liselerinden mezun öğrencilerin mesleki bilgilerinin sınav sorularına dahil edilmesi gerektiği; sınav harçlarının yüksek olduğu; üniversiteler ve fakülteler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları, gibi hususları bu bölümde eleştiriyorlar.

Üçüncü grupta toplanılan ve üniversite yaşamına ilişkin dileklerin başında, üniversite harçlarının düşürülmesi; yurt kapasitelerinin artırılması;

üniversitelerdeki eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve çeşitli üniversiteler arasındaki düzey farkının giderilmesi yer alıyor.

Son grupta ise, öğrencilerin, üniversitelerden mezun olduktan sonra iş bulamayacakları kuşklarını yoğun olarak taşıdıklarını belirten ifadeler yer almaktadır.

Bu arada, çok sayıda öğrencinin, anayasal haklardan da sık sık söz etmiş olduklarının belirtilmesinde yarar vardır.

SONUÇ

1992-1993 öğretim yılında Eskişehir'deki liselerin son sınıflarında okuyan öğrenciler üzerinde yapılan kısa bir anket çalışması göstermektedir ki, öğrenciler, genel olarak üniversitelere giriş sisteminden hoşnut değillerdir. Ne var ki, aynı kişiler, yüksek öğrenim yapmanın kendileri için bir zorunluluk olduğunu ve bu konuda şartlarını sonuna kadar zorlayacaklarını; bir başka deyişle sınavlara sürekli gireceklerini belirtmektedirler.

Bu durum, üniversitelere giriş sınavlarına katılan öğrenci sayısının her yıl giderek artmasının bir göstergesidir ki, sorunların başında gelmektedir. Bu soruna genel çözümler bulmak için, gerek mevcut üniversitelerin kapasitelerinin arttırılması, gerekse uzaktan öğretili yeni programların açılması, çare olmaktan uzaktır, çünkü, öğrenciler kendi istekleri doğrultusunda tercihler belirtmekte, bu tercihlerini elde edebilmek için de, sürekli olarak giriş sınavlarını tekrarlamaktadırlar. Bu durum daha önce de belirtildiği gibi, hem sınava giren öğrenci sayısının artmasına, hem de daha önce yerleştirilmiş olmalarına karşılık yer değiştirenler yüzünden, içeride boş kapasite meydana gelmesine sebep olmaktadır ki, önemli sorunlardandır. Öğrenciler, üniversiteye giriş tercihleri içerisinde, birinci sırada fakültenin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu bakımdan en önemli bulgu, hiçbir öğrencinin "meslek yüksekokulu"nu serbest koşullarda tercih etmiyor oluşudur. Oysa, üniversite sistemimiz içerisinde, pekçok sayıda meslek yüksekokulu vardır ve genellikle de son sıralarda yapılan tercihlerle yerleştirmelere sebep olmaktadırlar. Öğrenciler bu okulları, genel olarak, açıkta kalmamak için tercih etmektedirler ve sınavları bir yıl sonra tekrarlamaktadırlar. Meslek yüksekokullarını gerçekten ilk sıralarda tercih eden küçük belde öğrencileri ise, buralarda okuma fırsatı elde edememektedirler.

Ortaöğrenimdeki eğitimin, üniversite sınavlarında yüksek puanlar alabilme açısından yetersiz olduğu; bu sorununu büyük çapta kurslarda çözüldüğü; kurs ücretlerinin yüksek oluşu nedeniyle, öğrencilerin ya kurslara gidemediği, ya da kısa süreli gidebildiği, verilen cevaplardan anlaşılmaktadır. Öğrencilerin 1993 yılı

ÖSS sınavlarından almış oldukları puanlar, ortalama olarak 100-120 arasındadır ki, oldukça düşüktür. Bu puanlara paralel olarak fikir yürütüldüğünde, aynı öğrenci kitlesinin, gönüllerinde yatan bölümlere girebilmeleri oldukça zor olacaktır.

Yukarıda belirtilen ve çoklukla, öğrencilerin açık uçlu soruya verdikleri cevapların dökümünden de anlaşıldığı üzere, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme sistemimizden kaynaklanan önemli rahatsızlıklar vardır. Bu rahatsızlıkların giderilmesi için şu hususlar önerilebilir:

- a) Herşeyden önce, üniversiteye girebilmek, bir lise mezununun hayati meselesi haline gelmiyecek önlemlerin alınması, dolayısıyla, sınavlara katılanların sayısının artmasının önlenmesi gerekir.
- b) Öğrenciler, üniversiteye giriş sınavlarında başarı gösterebilecek düzeye okulda verilen eğitimle gelmeli; kurslara gerek kalmamalıdır.
- c) Öğrencilerin yoğun olarak tercih ettikleri branşların dışındakiler merkezi sınav sisteminden çıkarılarak, özel sınavla öğrenci almalıdırlar. Bu konuda, özellikle 2 yıllık meslek yüksekokullarının durumu yeniden gözden geçirilmelidir.
- d) Üniversitelerde yeni kontenjanlar ve programlar oluşturulurken, öğrenci istekleri ile, ülkenin genel istihdam beklentileri dikkate alınmalıdır.